Ч. 91 (12.457). Львів, неділя 27. квітня 1930. Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. Рік LI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 27·50 „
Річно 55·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

На порозі пятьдесятиліття „Рідної Школи“.

В р. 1931 кінчиться пятьдесятьліття діяльности Товариства „Рідна Школа“. Немолоді ми вже в нашій культурницькій діяльности, коли одна по одній наші центральні установи покінчили чи кінчать 50 літ віку. Скільки то праці може вложити, скільки прислуги може віддати ідейна, рухлива людина з таким віком, людина, яка прецінь протратила чимало років на придбання знання, на заскарблення досвіду, загалом на підготовку! Наскільки глибшу борозну в національному поступі вворює установа, що родиться на світ з бажань народу, думкою найкращих його представників даного часу, яка відразу охоплює вшир і вздовж цілу полосу національної території, цілі верстви рідного населення.

Чи постарілася „Рідна Школа“ за той вік?

Всякий неупереджений мусить ствердити, що — як неприродно воно звучало би — „Рідна Школа“ відмолодніла. Доказом цього відмолодження, применення до часу й вимог хвилі, є кількакратна зміна статута до 3-разової зміни назви включно. Доказом цього є охоплювання щораз ширших верств народу, розтягнення її діяльности на маси, обєднання під її кличами кожної української закутини в світі, де може вестися сяк-так свобідна українська національно-культурницька робота.

Рік 1931-ий буде проголошений Ювилейним Роком „Рідної Школи“. Бажаним і вказаним являється, щоби ціла українська нація відсвяткувала якнайбільше доцільно й величаво цю замітну річницю культурно-виховної праці кількох поколінь. Загальна програма ювилейних обходів розложених на цілий 1931 рік уже обмірковується як у самій централі, так і в Кружках „Рідної Школи“. Ювилейні обходи мають виказати всі дотеперішні досягнення „Рідної Школи“.

Метою ювилейних обходів мусить стати вкорінення в цілій українській масі свідомости про значіння рідного виховання сильної характером молоді та про значіння орґанізованої боротьби за рідне шкільництво — й рідного вчителя, а вслід за цим ще більше спопуляризування значіння самої установи та її завдань і змагань.

Головна Управа „Рідної Школи“ видала в цій справі ще в березни ц. р. загальні вказівки своїм Кружкам, між іншим, щоб уже цього року відбути в кожній громаді відповідні сходини чи збори для докладнішого ознакомлення населення з „Рідною Школою“ на це, щоби в ювилею взяв орґанізовану участь весь український нарід під Польщею.

Тому, що ювилейний рік мусить дати „Рідній Школі“ і тривку *матеріяльну основу*, від якої залежить зріст і розбудова рідного виховання, слід би, щоб уже заздалегідь занялося справою ювилею *ціле українське громадянство*, а то одні пером подаючи інтересні замітки щодо діяльности подій, чи заслужених осіб у „Рідній Школі“, другі підготовкою до обходів на місцях, а інші — орґанізуючи заздалегідь залізний фонд „Рідної Школи“.

З огляду на завдання „Рідної Школи“, для яких засоби треба добути в ювилейному році, треба призадуматися над тим, чи і наскільки всі інші українські установи могли би зрезиґнувати в тому році від таких своїх власних уладжень, які якнебудь шкодили би акції „Рідної Школи“ та затемнювали її ювилейне свято. Можна радше сподіватися, що всі централі уладять у себе, своїми силами обходи в честь пятьдесятьлітньої виховної праці та на її дохід. Обходи мусять бути так уладжені, щоби до їх участи можна було сміло й без сорому запросити нашу заморську еміґрацію, яка змогла би баченим і пережитим скріпитися на дусі, для якої величні ювилейні хвилі моглиб стати радісним досмертним спомином в їхньому відірваному від пня житті. Ювилейних обходів „Рідної Школи“ не можна здавати виключно на самих рідношкільних діячів, бо 50-літній ювилей „Рідної Школи“ це 50-літня річниця найкращої живучости тої вітки українського народу, якому доля судила жити на землі Данила й Осмомисла та оборонювати її.

Военний шум.

Наше становище до поголосок про можливість польсько-радянської війни.

II.

Крізь статті Романа Дмовського червоною ниткою тягнеться думка, що господарсько-політичний плян міжнародньої фінансієри („міжнародного комівояжера“) вкупі з военно-політичним пляном Німеччини має на меті не стільки повалення більшовицької влади в Росії (Рад. Союзі), скільки взагалі „підкремлення Росії“. Це „підкремлення“ мало би проявитися у розбитті державної єдности Рад. Союзу, та передовсім у „відірванні“ від нього України. Цього аж надто досить, щоби Роман Дмовський, вірний тчорійному ендецькому русофільству, говорив про ті пляни з найвищим обуренням і пересердям, а при висловлюванні слова „України“ погірдливо скривлювався. Це йому вільно. Але ця русофільська засліпленість каже Дмовському говорити явні суперечности.

Адже ясною є річю, що „протекція“ міжнародного „комівояжера“ є для України й українців так само небезпечна, як зазіхання кожного чужинецького чинника, що думає виключно про економічну експльоатацію. Значить, під цим оглядом „міжнародній комівояжер“ нічим не ріжниться від комівояжера московського. Тому не знаємо, як Роман Дмовський може єднати ворожу ідеї сильної самостійної України міжнародню фінансієру, яка хотіла би мати на Сході Европи або одного солідного контрагента („єдину неділиму“) або низку малих і кволих державок, з німецькими плянами, що нібито змагають до відбудови України в границях щонайменше берестейського миру?! Взагалі, все те, що Роман Дмовський написав у статті „Німецькі надії“ („Газета Варшавска“ з 11. ц. м.), є ахілевою пятою усіх його виводів на тему „Російських справ“. Адже нині є вже історичною аксіомою, що *берестейський мир був роблений німцями виключно з погляду збіжевої політики на коротку мету та стратегічного маневру;* тому чейже, коли український контрагент із Берестя став для німецької збіжевої політики небезпечний і грозив нарушенням „бротфрідену“, німці оперлися на інших елементах, що мали на оці не українські, а загальноросійські інтереси. Дивуватися лише треба, що такий діяч, як Роман Дмовський, береться писати про ці речі, не знаючи їх, береться писати про німецько-російсько-українські справи не знаючи історії німецько-російсько-українських взаємин із таких недавніх літ! Тим більше дивуватися треба, що не якийсь Юліян Подоський, Блажейовський чи Верчак, але Роман Дмовський поважно покликується на брукову леґенду про німецьку „протекцію усім українським роботам“. *Покищо ми знаємо русофільський напрямок німецької закордонної політики, якої вихідною точкою є рапальська умова, і знаємо польонофільську політику п. Раушера у Варшаві.* Ясно й очевидно, що всі ті інформації, які чужинці отримують від нас про Україну, українське життя, українські цілі, йдуть у розріз з інформаціями кол російських і русофільських. Ніхто ніколи з українців не казав, що українська пропаґанда й інформаційна праця тримається здалека від німецького терену: коли нам залежить на приєднанні для української справи американської, англійської, французької чи італійської опінії, то щонайменше однаково може залежати нам на опінії німецькій — найближчого, великого неславянського европейського культурного народу. Ніхто теж з нас ніколи не перечив, що знання німецької мови більшістю української інтеліґенції та культурні звязки влекшують українську інформацію серед німців, та що війни, які Польща зараз у перших роках свого відродження вела за встановлення західних і східніх кордонів і пізніша польська національна політика на західних і східних землях збільшили взаємне німецько-українське зацікавлення своїми справами. Але якже це все далеке від заміни орієнтації на „ейнгайтліхес руссішес Віртшафтсґебіт“ за орієнтацію великої і сильної української держави з кордонами дальше на захід посуненими, від їх берестейський мир визначив! І як не далеко від орієнтації пп. Раушерів і його товаришів з німецької соціял-демократії — шукати з Польщею за всяку ціну порозуміння. Булоб добре, якщо п. Дмовський переконав би нас, що не істнує Рапалльо і п. Раушер, та зате істнують могутні українські впливи в німецькому кермуючому, державному центрі.

*

У можливість недалекої польсько-радянської війни не віримо. Не вірили би навіть тоді, коли би запевнювання Романа Дмовського, що і „міжнародній комівояжер“ ту війну фінансувати готовий, і Франція постачанням допомогти і Німеччина запілля забезпечити та жовніра виповнячати, бо ще тоді трудно було би повірити, що справді якийнебудь польський уряд злегковажить собі безсумнівний *факт непопулярности війни серед польського громадянства,* серед ендеків, „пястів“ і пепесів, інтеліґенції, робітництва і селянства, і що злегковажить собі *факт того господарського стану, який є і довго ще буде в Польщі.* Чи може якийнебудь поважний політик поважно вірити, що кампанія залежної преси зможе до того змінити настрої мас, щоби підбехтати їх до війни, в якій вони жадної користи й потреби не бачать і не побачать? Також не віримо, наче з военними плянами носиться нинішня польська санаційна влада. Можна воювати з лідерами опозиційних партій та цілим соймом, просто не допускаючи їх і сойму до голосу, — і то провізорично, перед принятгям рішення, яке закінчить оцю анормальну й парадоксальну ситуацію. Але чейже війни не може вести уряд, який не лише формально має проти себе збірний опозиційний бльок усіх політичних партій, за виїмком урядової, але який не мав би найглибшої свідомости і безсумнівної певности, що за ним і за його замірами й ділами стоїть величезна більшість народу! Коли ендецькі публіцисти поважно суґерують санаційним колам военно-авантюрницькі пляни, то цим лише ще раз доказують, що вони не доцінюють свого противника.

Є ясною річю, що в нинішній ситуації польські ендеки разом із пепесами нічого так не бажали би собі, як того, щоби санація почала пропаґувати війну! Тому думаємо, що цієї приємности вона їм не зробить.

*

Незалежно від того, чи питання нової военної хуртовини на Сході Европи є актуальне чи ні, нинішній шум довкола неї, щорічно в ріжних формах відновлюваний, є надзвичайно сим-

птоматичним явищем, яке підтверджує одну правду: що відносини на Сході Европи не є стабілізовані і що вони можуть давати притоку до найріжнороднійших плянів і комбінацій і продукувати найріжнородніші — несподіванки. Ці несподіванки можуть піти наперекір нашим бажанням і ми не будемо мати сили стримати їх ані скермувати їх у бажане річище. Можемо опинитися у ситуації, коли знову вирішувати будуть українську долю без української участи. Маючи це на увазі, ми мусимо працювати у двох напрямках, єдиних, в яких працювати можемо: *1) вести серед чужинців найенергічнішу інформаційно-освідомлюючу працю про цілість української проблеми*, яка м. і. виключає усякі „хрестоносні походи" і т. п. авантюри, і 2) *витворювати у себе такі високі внутрішні вартости української культури й економіки, якої не могли би переочити і злегковажити жодні „міжнародні комівояжери" ці виконавці їхньої волі.*

(ік)

По широкому світі.

Вашингтонський сенат рішив зменшити число імігрантів з 150.000 на 80.000 річно.

Американський комітет для боротьби з голодом у Китаю оголосив справоздання, з якого виходить, що в північно-східних провінціях Китаю засіяли тільки 20 проц. землі, наслідком чого трьом міліонам загрожує голодова смерть.

Минулого року в одній провінції Шансі згинуло з голоду 2 міліони китайців.

На китайсько-радянськім кордоні трапляються щораз частіше випадки, що селяни з Сибіру втікають до Китаю. Більшовицька прикордонна сторожа розстріляла 50 втікачів.

Бувший президент французької республики Поанкаре має в найближчім часі вернутись знову до активної політики.

Німецька демократична преса веде гостру кампанію проти постанови „німецької союзної ради" щодо вставленої в бюджет суми 3 міл. на будову панцирника „Б", що має коштувати 75 міліонів.

Чергова політична сензація в Польщі.

Листовний двобій між міністром Царом і посломЛіберманом.

Кожний край, кожна держава має свої внутрішні сензації. Має їх і Польща. Але: що край то обичай — каже наша народня приповідка. Так і з політичними сензаціями. Вони в кожному краю інші, але ніде не такі оригінальні та ріжнородні як у Польщі! Тут вони переважно „обичаєво-дидактичні". Вистане пригадати лише славні статті марш. Пілсудського про „соймових файданів", про сойм як цілість, про популярне серед політиків т. зв. „маршалківське поздоровлення" і богато іншого цьому потрібного, щоби зрозуміти, що в ніякій іншій політиці, ні в італійській, ні англійській, ні французькій, ні німецькій нема такого оригінального „дна ока", що до тої міри „вірно" фіксувалоб і до тої ступені щиро репродукувалоб всі явища громадського життя, як варшавське „дно ока".

Ще не затерлася в памяти обсерваторів польського політичного життя така сензаційна історія, як творення теперішнього польського уряду й попереджуючі її безпосередньо факти, а вже вся польська прилюдна опінія заабсорбована новою сензаційною подією, яка без сумніву причиниться в великій мірі до загострення й без того дуже напружених політичних відносин у Польщі. На думці маємо цю прилюдну переписку, що виязалася між теперішним польським міністром справедливости Царом і визначним польським соціялістом, послом Ліберманом.

Ґенеза цієї, як далі побачимо, дуже оригінальної політичної переписки така: Не так давно варшавський адвокат Нагурський опублікував відкритого листа до міністра Царa, в якім поробив цьому останньому відомі вже нашим читачам замітки. Мін. Цар відповів теж прилюдно. На маргінесі цієї переписки опублікував пос. Ліберман у варшавському „Роботніку" (святочне число) статтю п. н. „Зломане серце" п. Царa. У цій статті пос. Ліберман, проаналізувавши і насвітливши відповідь мін. Царa адвокатові Нагурському, ствердив, що п. Цар, „як міністр справедливости не може погодитися зі справедливістю, дарма що займає уряд міністра справедливости". У статті є мова і про „пресовий закон", автором якого був п. Цар і про вибори з 1928 р., які переводив п. Цар і про інші справи, звязані з його працею на становищі міністра справедливости.

У цій статті характеризує пос. Ліберман і взаємини мін. Царa і його однодумців до соймової опозиції ось як:

„Непримирима соймова опозиція", яка доводить п. Царa до пасії, бажає у державному житті пошановання закону і зберігання основ чесности. По противній стороні стоїть табор, який опирається на фізичній владі, на насильстві, на корупції та викривлюванні характерів. Справа 8 міліонів (виданих урядом у 1928 р. на вибори — Ред.) і вироки Найвищого Суду в справі виборчих протестів голосно промовляють проти п. Царa і його приятелів. Прилюдна опінія буде памятати довго на признання п. марш. Пілсудського, до якого зголошуються особи, що перебувають у державній службі, з проханням на дозвіл „застрілити кількох панів". З уваги на такі випадки пусте й нещире є запевнення п. Царa, що все служить „ідеї демократичної Польщі". У свому письмі, адресованім до чеського народу в день десятиліття відродження вільної батьківщини, Масарик сказав такі слова: „Під демократією розумію устрій, в якім кожний голос вислухується і закон проводиться в життя". П. Цар є живим запереченням тієї ідеї. Його змбіцією є, здається, підготовка ґрунту для фашистівського устрою Польщі: не явним чоловим наступом але тихцем без драматичних потрясень, шляхом спритно вводжених „узусів і прецедексів".

Мін. Цар відповів на цю статтю листом, адресованим до пос. Лібермана. У відписах переслав він цього листа найвищим державним достойникам і політичним діячам. Лист опублікований і в пресі. Ось він:

„До п. Германа Лібермана. У статті п. н. „Зломане серце п. Царa", опублікованім у „Роботніку" з 20. квітня ц. р. ви не тільки піддали критиці мою політичну

СТЕПАН ЛЕВИНСЬКИЙ.

У париських театрах.

(Продовження.)

„Топаз". — Оживлені архитвори. — „Французька Комедія". — Актуальний репертуар.

Недалеко від Жімназ другий театр великих бульварів Варієте прославляється тепер наскрізь молодим іменем. Тут другий рік іде вже „Топаз" Марсель Паньоля.

Сучасного дещо зблязованого відвідувача театрів, чекає тепер неодмінно приємна несподіванка. Перш за все богато, богато справдішнього французького дотепу, а потому талант, що знає і кохає театр, цей окремий світ уяви, що має бути одночасно дійсністю і натхненням. Марсель Паньоль шукає постатей з дужим людським патосом, що обєднують щось усім і вся зрозуміле з деякою рисочкою окремішности і оригінальности. Але вони не герої. Скрізь і всюди у Паньоля тріюмфує наше буденне життя-дійсність, те сіре життя чоловіка, еґоїстичне, повне компромісів і полохливости. Вони тільки люди.

Топаз це скромний учитель закоханий в ідеях і напханих птахах, правда, ще й у донці директора школи, що сміється з нього. Він чудак і ще до того бідолаха. Але хоч і чудак, усі ми розуміємо його чудні мрії і світогляд, що починаються у котромусь там століттю римського панування над світом, а кінчаться на трудній відміні французьких дієслів. Навіть ці лекції моральности, що вся кляса з них реготеться, розуміємо, і спочуваємо з їх автором. Він-же чоловік як і ми, що кохає і терпить, помиляється і — це найважніше — не має нахабства, надмірних амбіцій.

Марюс („Театр Парижа") це теж майже тип. Він прислужник у маленькій марсейській портовій каварні. Такий самий як і всі інші, кожного дня розливає у склянки вино і аперитиви, миє буфет і плює на долівку, балакає найправдивішим марсейським акцентом і кохає молоду, симпатичну і ніким незамітну дівчину.

Але автор зумів поставити цього всім знайомого Марюса поміж дві сили, два тужіння, дві потреби серця. Він-же дитина Марсилії, великого портового міста, його вабить у невідому далечінь магічне імя островів „Під вітром", що там серед Тихого океану, на три місяці дороги кораблем від Марсилії, чарують фантазію молодих юнаків тисячними обіцянками нового, романтичного, може навіть геройського життя.

Ви думаєте Марюс бореться? Він-же знеславив свою дівчину і коли не одружиться з нею, вона, для заспокоєння людської опінії, вийде за старого і недоумного багатія. Ні, Марюс не бореться! Він-же тільки чоловік, а не герой. Він кидає дівчину в обійми вибачливого багатія, а сам утікає на корабель, щоби нарешті побачити острови „Під вітром", нажитися світом.

Але за це вона, дівчина, посвячується для нього. Вона знає, що його любов далеких мандрівок більша за кохання для неї. І вона жертвує собою. Але чи цей жест не є щиро, правдиво жіночий? Чи треба аж дошукуватися у ньому чогось незвичайного і геройського? Чи не є це звичайний, майже буденний відрух беззастережно кохаючої жінки?

Обі песи Марсель Паньоля помандрували вже цього сезону до Берліна. Кажуть, що незабаром ставитимуть на одній великій париській сцені його перший драматичний твір, коли він мав леди 15 років.

Наш український турист чув уже призвище Жан Жіроду. Це той славний письменник автор: „Сімон Ле Патетік", „Белля", „Еґлянтін" і інших відомих романів, де рисував так ніжно свої думки, укладав їх у нові словні системи і взаємини, так, що дехто навіть прославляв з його проводу початок нової доби французького роману.

Саме рік минає від дебюту Жіроду у театрі. Цей дебют перемінився відразу у великий успіх. Богато причинився до цього сюжет песи актуальний, майже сензаційний. „Зігфрід", такий був наголовок першої песи Жіроду; це француз, що у землянках, кудись під Верденом, тратить усю память, а разом з нею все своє минуле і друга частина його життя вже наскрізь німецька, — він стає чимсь ніби провідником німецького народу. Давня коханка Зігфріда француза зявляється і... він, розуміється вертає назад у Францію.

При затишній і аристократичній авеню Монтень, в одній із трьох саль великого театру „Елізейських Піль" грають тепер нову комедію Жіроду: „Амфітріон 38".

О! це зовсім щось інше. Сюжет грецький. Дотеп вибагливий французький, хоч у дечому пригадує Бернарда Шов. Ноншалянтні розмови на тему божества і жінки, божих і людських звичок і хиб. А все елеґантне, дотепне, не-звичайне і не-буденне. Бо чи може бути буденне кохання бога і доньки людського роду, яка має дотого зовсім незаздрісного чоловіка? Ще й коли цією жінкою є п. Валентина Тесіє, артистка повна незвичайної, вибагливої ніжности.

На Монмартрі, у театрі „Ателє", вже другий рік іде „Вольпоне", англійська комедія золотої елізабетанської епохи. Автор Бен Джонсон — одна з численних жертв непомірно великого таланту Шекспіра. Тепер ці несправедливо забуті скарби відшукують і ґальванізують. „Вольпоне" найшов аж двох видатних реформаторів: Жюль Ромена і Стефана Цвайґа, француза і австрійця. Годі збагнути у чому заключалася їхня праця, але „Вольпоне" всупереч чи завдяки їм є незвичайно живою комедією, що вся насичена, може аж пересичена, дотепними ситуаціями, інтриґами і макявелізмами. „Вольпоне" це постать італійського ренесансу, ґеніяльний бурлака і халамидник, мистець життя, очайдушний, дотепний, часом ґалянтний, але завжди дбайливий за свою користь. Чи справді існували коли такі люди? Неважно... Але він деколи нагадує своєю оригінальністю Фіґара.

Успіх „Вольпоне" найшов наслідувачів. Афіші заповідають кілька комедій елізабетанської епохи. Порпаються у попелі, може випорпають які каштани.

(Докінчення буде.)

діяльність, але попри те покористувалися високо зневажливими висловами, спрямованими проти моєї особи. Це спровокування мене зневажливою енунціяцією, що виходить поза рямці політичної боротьби, вважаю за напасть, яка заслугує на поличник, від виконання якого вдержує мене огляд на становище, яке займаю. Відписи цього листа пересилаю: Голові Ради Міністрів, Маршалові Сойму, Марш. Сенату, Голові Соймового Клюбу ППС, Голові Головної Адвокатської Ради і Провідникові Суду Чести. Підписав: Станислав Цар".

Пос. Ліберман відповів на цього листа теж листом, який у відписах теж розіслав видатним політичним діячам і державним достойникам. Опублікований у „Роботніку" цей лист підпав конфіскаті. Одначе вечором конфіскату з доручення мін. Царя знесено. Наслідком цього лист став відомим усім. У ньому пос. Ліберман пише:

„До п. Ст. Царя в місці. У моїй статті п. н. „Зломане серце п. Царя" віддав я гострій і безоглядній критиці Вашу діяльність політичну й урядову на становищі міністра справедливости, опираючися на правді й доказаних фактах. На цю безоглядну критику заслужили Ви тому, що полемізуючи з п. меценатом Нагурським зневажали сойм як цілість. Якщо у Польщі головним прокуратором булаб людина, що шанує право, а не Ви, що його ломите й викручуєте, то за ці зневаги головної законодатної влади в державі Ви мусілиб відповідати перед карним судом. Атакуючи Вашу політичну й урядову діяльність, не зачіпив я Вашої особи і не мав наміру зачіпати Вас особисто. Це випливає з тексту й духа моєї статті, що врештою потвердили мені безсторонні й поважні особи, яких я про те питав. Незважаючи на те Ви вважали за доцільне вислати до мене приватного листа, в якому грозите мені чинною зневагою. Ці зневажливі погрози вважаю придуманою на холодно провокацією, що має політичну ціль, а попри те служить до відвернення уваги загалу від Вашої компромітації. Відколи в імени сойму виступаю як обвинитель Вашого б. товариша п. Чеховича, стрічають мене зі сторони Вашого політичного табору цього роду провокації, погрози та зневаги. До них мав я все почуття щирої погорди. Таким самим почуттям обдаровую Вашого листа. Своїм некультурним і простацьким способом реагування на політичну полеміку Ви мене не застрашите, ані мене не переконаєте про неслушність моїх замітів. Якщо Ви думали мене понизити, то це теж не вдалось. Ви понизили тільки себе і це становище, яке займаєте, а на яке Ви самі покликуєтеся. Відпис цього листа посилаю Марш. Сойму і Сенату, Голові Сойм. Клюбу ППС, Голові Головної Адвокатської Ради, деканові Адвокатської Ради в Варшаві, Голові офіцерського Суду Чести. Підписаний: Герман Ліберман".

Але цією перепискою справа не вичерпалась. Вона щойно почалась. Всі політичні й неполітичні уми в Польщі переживають її як сензацію, що має ще й іншу пікантну свою сторону. А саме: мін. Цар, вславши свого листа до пос. Лібермана, спрямував справу на т. зв. „гонорову дорогу", тобто віддав її судові чести і вибрав собі на заступників (секундантів) ґенер. Кржеміцького й адв. Рженецького. Заступники, познайомившись зі справою, списали односторонний протокол, в якому ствердили, що лист мін. Царя ідентичний з чинною зневагою, а що пос. Ліберман не зареаґував на нього з вимогою від мін. Царя сатисфакції т. зв. „гоноровою дорогою" і відповів йому листом з 23. квітня, який містить у собі „спізнене і незгідне з правдою оправдання", то вони вважають справу „за гоноровою полагоджену для п. Царя". Цей протокол опублікований.

Зновже пос. Ліберман заявив представникам преси, що цей протокол „списаний свідками у порозумінні з п. Царом представляє достаточний матеріял для виточення карного процесу проти всіх трьох панів. Одначе признаю, що для поваги держави цей процес витворив би дуже прикру ситуацію".

У такій то стадії находиться тепер політичний двобій між мін. Царом і пос. Ліберманом. Всі вичікують нетерпеливо його кінця. Нема сумніву, що він творить нині першорядну політичну сензацію, яка заабсорбовує увагу не тільки всіх польських, але й загряничних політичних чинників. Не так то дуже давно були ми свідками прилюдного словесного двобою між двома польськими маршалами, тепер з такою самою цікавістю можемо обсервувати двобій між санаційним міністром і опозиційним політиком, за яким безсумніву шикуються до розправи і їхні політичні табори.

В Індії кипить.

В ріжних сторонах Індії прийшло знову до кривавих заворушень і сутичок. Озброєні націоналісти вдерлися в місцевости Фенні до будинку поліційної станиці, аби захопити переховувані там кріси й револьвери. Натрапивши на опір, застрілили вони двох поліцаїв і три приватні особи. В боротьбі за поліційний арсенал у Чітагонг згинуло 12 осіб, а кількадесять осіб було ранених. У Пешаварі прийшло до заворушень підчас арештування провідників індійського визвольного руху, при чому вбито одного англійського жовніра.

Арештування у Львові.

Під замітом приготовлювання динамітових атентатів.

Польська преса повідомляє, що арештовані на днях у Львові Микола Власійчук, Володимир Саляк і Богдан Стечишин, (про що ми подали вістку вже вчора), приготовляли цілу низку динамітових атентатів, між іншим на консуля Лапчинського і на бюра більшовицького консуляту при вул. Набеляка та в часі міжнародніх стрілецьких змагань, що мають небавком відбутися у Львові. У звязку з цими арештуваннями поліція перевела цілу низку ревізій, при чому у Львові арештовано ще 10 інших молодих осіб, яких назвища покищо не подані до прилюдного відома. При першому з арештованих поліція мала найти 20 кг. екразиту, запальники з сірчаним квасом, звої льонту Мікфорда і бензину. В мешканні Стечишина знайдено нібито звої льонту, примірники „Сурми" і військові підручники. В інших арештованих поліція мала найти 20 ручних ґранат і цілу низку приладів до запалювання бомб та до висаджування в повітря мурованих обєктів. На думку поліції це тільки частина арсеналу УВО. у Львові, скомплєтованого після того, як у вересні м. р. поліція сконфіскувала багато муніції і пальної зброї.

Тому, що витки слідства в цій справі ведуть далеко на провінцію, слідча поліція переводить тепер численні ревізії й арештування серед молодих українців у краю.

*

Вчора між год. 9.30 і 11.30 рано відбулася ревізія в т-ві українських ремісників „Зоря" при вул. Вірменській. Ревізія не дала ніякого висліду для поліції. — При вул. Пястів ч. 11 перевела поліція того самого дня ревізію у прив. помешканні кравецького майстра Еміліяна Штаєра, якого по ревізії арештувала.

Арештування комуністів у Станиславові

У звязку з приготуванням комуністів до свята 1. травня львівська поліція стала пильно наглядати за їх діяльністю і перехрещувала всі їх пляни. З уваги на ті перепони комуністи перенесли цілу підготовчу працю до згаданого свята до Станиславова. Але й там поліція викрила тайну комун. друкарню, в якій вибито ов. 120 кґ. ріжних летючок, з якими комуністичні „техніки" мали виїхати до Львова. Одночасно арештовано в Станиславові комун. діяча Вольфа Ґлязера з цілим його штабом.

Крівавий Великдень у Бичкові.

В поливаний понеділок потекла українська кров... — Убиті. — Ранені жінки й дитина. — Шевченківське свято не відбулося

(Допис із Закарпаття.)

Протягом одного тижня це вже третій український труп у Бичкові, що його мають на совісти чеські жандарми...

Перша жертва — труп Василя Кравця, що по пяному почав сварку з жандармами в бичківській коршмі, а затягнений ними до казарм, згинув там загадковою смертю. Кажуть, що його в казармі бито, а коли він хотів утікати, один з жандармів ухопив револьвер і застрілив його ззаду, вже в сінях. Як не як, а нечувана це річ, що кількох жандармів не могло впоратися інакше з пяною людиною, як тільки таким чином, що її вбили!

Передісторія кривавої стрілянини в Бичкові така: З якихсь особистих причин посварився чеський урядовець лісової дирекції в Бичкові Гільберг з бичківським українцем Пруцьом. Треба знати, що чехи на Закарпатті не називають наших людей інакше, як „багани", уважаючи їх просто за худобу. Так і той Гільберг розправився з бичківським „баганом" радикально, бо виймив бравнінг і двома вистрілами (теж ззаду!) вбив Пруця на місці. Після того „геройського" вчинку Гільберг зник разом із жінкою і під опікою того жандарма, що застрілив Василя Кравця, виїхав автом до Рахова, аби втікти перед евент. помстою обуреного населення. Це було на сам Великдень.

Трупа вбитого Пруця полишили жандарми протизаконно без догляду і без замкнення в коршмі при стації, не допускаючи до нього навіть найближчих членів родини. Саміж обсадили два кінці вулиці, аби до небіщика навіть птах не перелетів. Убитого трупа правдоподібно ограблено, бо день перед тим він вибрав гроші з банку, яких у його кишені не найдено.

У великодний понеділок мало відбутися в Бичкові Шевченківське свято, а якусь забаву устроювали також комуністи. Аби це свідоме містечко не залишилось — Боже борони! — без опіки до нього стягнено аж 26 жандармів з околиці.

Жінка вбитого з дітьми і з його братом хотіла конче побачити трупа і просила й благала жандармерію, аби допустити її до небіщика. Жандармерія не допускала. В міжчасі зібралося більше число цікавих жінок і дітей, що хотіли конче дістатися до трупа. Прийшло до суматохи і до криків, бо ті, що були позаду, натискали на тих, що були напереді, попихаючи їх дальше вперед. Жандарми візвали товпу розійтися, та це не помагало, бо задні перли вперед, аби конче побачити тіло вбитого. В однім моменті хтось кинув кілька камінів у сторону жандармерії. На це мов грім з ясного неба, надпоручник рахівської жанд. округи крикнув „Пали!" Бахнула сальва, почулися зойки, ридання і крики ранених, яких утікаючі жінки й діти толочили й топтали, аби рятувати своє життя. На землі в поросі залишилися три ранені жінки, а між ними одна дитина... А в сусідстві, недалеко стації, сидів собі на лаві 37-літній селянин Гучканюк, що спокійно курив люльку. І ось заблукана жандармська куля поцілила його в саму голову. І згинув неповинно бідний селянин, що не мав нічого спільного з демонстрацією жінок, залишивши вдову і двоє сиріт.

Очевидно, як завсіди в таких випадках, жандармерія, а за нею урядові круги будуть виправдувати цю стрілянину „бунтом", та ще й комуністичним, населення в Бичкові. Та в це ніхто не повірить. Коли ми в год. 2. попол. прибули численно на стацію (на Шевченківське свято, яке вже не могло відбутися), то сам комендант рахівської жандармерії показував нам тільки кілька менших камінців, якими обкидано жандармерію. А під вечір було вже тих камінів аж три повні коші (очевидно, зібрано їх з вулиці!). Так фабрикується бунт населення!

Яка причина тої стрілянини в жінок і дітей? Причина та, що чеські жандарми на Закарпатті (наших не приймають!) — це люди без підготовки, без освіти, це всякі б. шевці, слуги і леґіонери, що покінчили ледви 3-місячні курси і з такою кваліфікацією йдуть на наші містечка і села. Наш український жандарм якби був тільки раз крикнув до жінок, то вони булиб негайно порозбігалися на всі сторони...

Ціле Закарпаття схвильоване подіями в Бичкові до живого (три трупи протягом одного тижня!) і вимагає точного розслідження справи та покарання як убивників-урядовців, так і нелюдських жандармів.

Д.

Процес д-ра Мацьківної.

Третий день розправи.

Третий день розправи починається контроверсою між предсідником трибуналу й оборонцем, яка кінчиться тим, що оборонець д-р Гіртлер ставить внесок покликати свідка, дентиста Якова Насса, на ствердження факту, що д-р Телішевський пльомбував у нього дентиста зуби за гроші д-ра Мацьківної, що Мацьківна позичила на ту ціль 150 золотих і що обвинувачена дуже турбувалась терпіннями нареченого при пльомбуванні зубів, чекала на нього годинами в почекальні, а д-р Телішевський у розмові з дентистом Яковом Нассом висловлювався про свою наречену дуже неприхильно і цинічно. Цей внесок принято, як і внесок, щоби покликати на свідка учителя Павла Петришина, в якого д-р Мацьківна позичала 500 зол. для д-ра Телішевського.

Виявляється, що д-р Мацьківна була у вічній погоні за позичками для нареченого і що д-р Телішевський, побираючи від неї гроші, відносився до неї крайно брутально, що очевидно мусіло довести її до депресії, розстрою і довести до трагічного епільогу 7-літньої любови.

Св. Францішка Френкель, кравчиня, замешкала в сусідній камяниці біля дому Телішевського, зізнає, що д-р Мацьківна бувала в неї дуже часто, шила сукні, і заприязнилась із її дочкою Анною, використала знайомство на те, щоби в її домі чекати на стрічі з нареченим, бути близько його дому.

Телішевський чекав на неї часто перед домом, д-р Мацьківна виходила до нього і вертала до помешкання свідка весела тоді, як наречений був для неї добрим, а смутна і нервова, якщо Телішевський був брутальним чи злим.

Д-р Мацьківна оповідала свідкові, що наречений заздрісний і не дозволяє їй відбувати практику в лічниці тому, що директор лічниці небезпечний для жінок. (Сміх на салі).

Свідок бачила раз, як д-р Телішевський посварився на вулиці із д-ром Мацьківною і брутально відштовхнув її.

Френкльова звертала д-рові Мацьківній увагу, що вона повинна покинути такого нареченого, що він не ожениться з нею, але д-р Мацьківна тоді скочила до неї, кричала, що хто таке говорить, той її найбільший ворог, бо д-р Телішевський добрий хлопець, тільки трохи нервовий.

Д-р Мацьківна просила Френкльову позичити 250 золотих для її нареченого, Френкльова не мала грошей, Мацьківна посумніла, а другого дня весело чванилась, що вже має 250 золотих позички.

Одного дня д-р Мацьківна чекала на нареченого 4 години, а він не прийшов.

Свідок Френкльова твердить, що д-р Мацьківна робила на неї „враження жінки ошалілої з любови".

В 1929 р. Френкльова бачила на лиці Мацьківної синяки і плястер, та знала, що це Телішевський бив її, після того обидвоє наречені 5 днів не стрічались, а Мацьківна була сумна, не їла цілими днями.

Д-р Мацьківна слухаючи це, починає плакати і закриває лице рукою.

Прокуратор питає, чим це пояснити, що д-р Мацьківна приходила на любовні стрічі на вулицю Шептицьких, де мешкав наречений, а д-р Телішевський не ходив на ринок, де мешкала наречена.

Свідок не може цего вияснити.

Далі виявляється, що д-р Телішевський часом утікав від нареченої, ховався, а сусідів просив сказати нареченій, що його нема дома.

На запит оборонця Гіртлера, свідок потверджує, що д-р Телішевський ішов на любовну стрічу із нареченою тільки тоді, як потрібував грошей, а як мав гроші, то оминав д-ра Мацьківну.

Прокураторо намагається виявити безпідставність цього твердження.

Свідок твердить, що вона оминала Телішевського, тому, що „він був нервус і раптус".

Два тижні перед трагедією, д-р Мацьківна скаржилась, що наречений зволікає зі шлюбом не хоче женитись і що мабуть треба розійтись, бо вона вже не вірить йому.

Мацьківна оповідала також, що д-р Телішевський має інші любовниці і була така заздрісна, що можна було надіятись самовбивства.

Але всеж як Мацьківна позичила нареченому 10 золотих, то він був для неї добрий.

Д-р Мацьківна добровільно зголошується до слова і заявляє, що два тижні перед трагічним випадком, вона оминала нареченого тому, бо він бачив її в 10 год. вечора в „Народній Гостинниці" і це вистарчило на те, щоби він вчинив їй зі заздрости авантюру. Перед тим, за якусь дрібницю, д-р Телішевський прибіг до її дому, хотів її застрілити, а коли вона крикнула „мамо!" і хотіла вирвати з його руки револьвер, д-р Телішевський стрілив до себе, але не вцілив і куля застрягла в стіні.

Причиною тої сцени був факт, що якийсь пацієнт, якого д-р Мацьківна лікувала, приніс їй з вдячности квіти.

Д-р Мацьківна твердить, що любила тільки нареченого і ніякої причини до заздрости не давала.

Свідок Анна Френкель, 17-літня дочка попереднього свідка, приятелька Мацьківної, стає серед салі, безрадно оглядається на обвинувачену і ласкаво усміхається до своєї нещасливої приятельки.

Френклівна зізнає, що д-р Мацьківна оповідала їй про свою візиту в домі нареченого і була дуже щаслива, що батько Телішевського гарно і прихильно відноситься до неї.

Свідок стверджує також, що Телішевський побирав гроші від нареченої, й одного разу чекав на д-ра Мацьківну 2 години, щоби дістати від неї 250 золотих.

Мацьківна пересиджувала в неї вдома годинами, заглядала через вікно на діл, де мешкав наречений і з ентузіязмом оповідала про свою любов. (Френклівна оглядається і всміхається добродушно до д-ра Мацьківної, яка відповідає їй сумним усміхом).

Телішевський хвалився нареченій, що його любить якась жидівка і що вона також позичає йому гроші. Окрім того Телішевського любила якась бльондинка, жінка інжиніра.

Телішевський, будучи студентом був вірний нареченій, а по промоції на доктора, давав Мацьківній до зрозуміння, що потрібує багатої жінки.

Обор. Гіртлер питає, кому більше оповідала Мацьківна про свої справи, Френкльовій, чи її дочці.

Свідок відповідає, сміючись: В любовних справах д-р Мацьківна була в розмові щиріша зі мною, але в грошевих справах більше оповідала моїй мамі.

На цім розправу перервано.

Пополудневі зізнання свідків були кульмінаційною точкою цілого процесу.

Свідок, відомий дентист Яків Насс, замешкалий при вул. Сикстуській зізнав, що д-р Телішевський пльомбував у нього зуби, що д-р Мацьківна заплатила за нього половину коштів і опікувалася ним як малою дитиною, жалувала нареченого, що його болять зуби, в той час, як д-р Телішевський у розмові з цим-же дентистом говорив, що поїде до Берліна, нареченої не візьме зі собою, бо має її досить. Взагалі дентист Насс з розмови з пацієнтом Телішевським виніс враження, що для нього наречена вже є тягарем.

Серед загального заінтересування на салю входить батько вбитого Телішевського, сивий, старший чоловік і мати покійного, Олена Телішевська.

Вони обидвоє присягали по українськи, але зізнавали по польськи.

Публика сподівалась, що ці свідки зізнаватимуть дещо обтяжуючо для д-р Мацьківної, але сталось інакше: з уст батька і матері вбитого не впало ані одно слово, що обтяжувалоб д-р Мацьківну.

Обидвоє признали, що наречена допомагала синові в науці, що проти женячки сина із Мацьківною вони нічого не мали, син був нервовий, вибухової вдачі, про свої відносини з Мацьківною говорив мало, родичі не дуже цікавились ними, залишаючи волю синові.

Одного дня син оповідав, що Мацьківна грозила йому револьвером, але Славко сміявся і заявляв гордо родичам: „Я тої жаби не боюся". Пізніше Славко нарікав, що Мацьківна переслідує його, не дає спокою, сідає йому на коліна, хоч він вже цього має досить.

Оборонець *Гіртлер:* Але Славко не оповідав вам, що Мацьківна була два рази вагітна, що була в гінекольогічній лічниці?

Свідок *Олена Телішевська:* Ні, не говорив.

Батько убитого твердить, що він давав синови гроші на всякі потреби, але мати зізнає, що Славко ніколи не мав грошей, бо родичі давали йому тільки убрання.

Мати закінчує зізнання заявою, що вона мало орієнтувалась у справах сина і ніколи не сподівалась такого нещастя.

Свідок *Степан Телішевський*, брат убитого лікаря, зізнав, що критичного дня був зі Славком дома, брат був щось нервовий, хорий, казав, що має горячку, поклався до ліжка, потім устав, пішов на прохід і вже не вернувся.

Степан Телішевський носив часом від брата листи до Мацьківної, вважав її „братовою".

Коли одного дня Славко хотів приїхати до брата з Мацьківною у гості, то Степан Телішевський згодився приняти брата, але без нареченої, бо гостити дві особи, — це тягар.

Свідок *Петришин*, учитель із Лодзі, українець, знав Телішевського і Мацьківну від 1922 року, бачив, що Мацьківна помагає нареченому в науці, перероблюючи з ним тричі ті лекції, які для себе переробляла раз.

Телішевський відносився до Мацьківної, як до своєї жінки, часом у товаристві брав до руки її ногу і чванився усім: „Подивіться, які в моєї нареченої гарні ніжки". Брав її також на коліна, тому всі були певні, що вони поженяться.

Мацьківна була енергічна, весела, але від 1928 р. була нервова, зломана, розсіяна „ніби не з цего світу". Мацьківна завжди була в погоні за позичками і на вексель позичала у свідка 500 золотих.

У пригнобленні Мацьківна говорила нераз свідкові: „Чим жінка чесніша, тим її чоловік менше цінить".

Це відносилось до Телішевського. Телішевський був змінливий: раз відносився до нареченої ніжно, ласкаво, а раз брутально і цинічно.

Св. *Петро Мацьків*, абсольвент політехніки, брат вбивниці, замешкалий в Ринку ч. 42, голосом дрожачим від зворушення, зізнає: Телішевського припровадив 1920 р. до дому Мацьковнх, приятель свідка, Левицький. Цей Левицький у розмові зі свідком говорив нераз, що любить його сестру, але сестра полюбила Телішевського і Левицький уступив.

Свідок відразу відносився до Телішевського з недовірям, бо він надто богато оповідав про свої любовні пригоди й нагоди, та чванився успіхом у дівчат.

Оповідаючи про те, що Телішевський бив його сестру, свідок втирав хусткою сльози.

По промоції ніжність Телішевського до Мацьківної зникла, він був брутальний, дразливий і робив нареченій авантюри. Безпідставні докори Телішевського так обурили батька М., що він заявив: „Ліпше ви розійдіться" і від тоді Телішевський не бував у домі нареченої.

Одного разу брат був свідком, як Телішевський хотів застрілити наречену, а Мацьківна клячала перед ним на колінах і просила вибачення. Батько Телішевського оповідав свідкові: „Мій син батяр, він не заслуговує на таку жінку, як ваша сестра, вона ангол, як вона видержує з ним, бо ми з ним не можемо дати собі ради".

Два тижні перед трагічним днем, сестра була нервова, не їла, не спала і така дразливо, що

без причини кинула братові каламарем у лице. (Говорячи це, свідок оглядається на сестру і поглядом наче просить вибачити йому, що зраджує таку тайну, але цеж для її оборони і добра).

Брат пригадує собі, що бачив на лиці сестри синяки, але сестра не хотіла признати хто її бив.

Коли предсідник трибуналу просить Мацьківну виявити вкінці хто спричинив ті синяки, д-р Мацьківна заявляє, що не бажає виявити цього.

Прочитано зізнання свідка *Юрія Яннера*, який зізнав, що бачив раз на вул. Сакраменток чи площі Ґосевського, як Теліщевський сварився з нареченою, потім ударив її в лице, крикнув: „Шляк би тебе трафив" і відійшов.

Із зізнань свідка *Варґановича* виявилось, що д-р Теліщевський відносився до жінок взагалі дуже зле, що говорив нераз: „Я не хочу жінки лікарки, бо лікарка це не жінка. Оженитись з лікаркою, то краще її застрілити".

Цей свідок знав, що Теліщевський бє наречену і говорив своїм знайомим: „Побачите, ця жінка застрілить Теліщевського".

Сестра Теліщевського говорила свідкам: „Мій брат батяр і ми надіємося на поміч Мацьківної".

Свідок *Хаїм Колін*, лікар, бачив Мацьківну на вулиці зараз після того, як вона вбила нареченого. Вона, очевидно, не знала, що стріл був смертельний, була досить спокійна, хотіла йти до кіна і свідок другого дня був дуже здивований, прочитавши, що Мацьківна вбила нареченого.

Оборонець д-р Ґіртлер, почуваючи певність своєї побіди, зрезиґнував із переслухань дальших свідків обвинуваченої і завтра можна надіятися присуду.

Третій день розправи збільшив прихильність публики до д-р Мацьківної, і взагалі мало є процесів, у яких публична опінія булаб так прихильна для обвинуваченої, як у цьому процесі.

Розвязання м. ради в Варшаві.

Дня 23. червня минає 4-літня каденція ради м. Варшави. Центральна влада стоїть на становищі, що нема потреби продовжувати життя м. ради. Розпорядок про розвязання м. ради оголосять на днях.

ББ не кандидує в лідській окрузі.

В 62. виб. окрузі (Ліда) ББ. взяв назад свою виб. лісту. З кол ББ. пояснюють це тим, що й так відбудуться нові вибори, тому нема потреби тепер брати участи в виб. кампанії.

Виб. протест в окрузі Львів-повіт.

У найбл. понеділок Найв. Суд розглядатиме протести проти виборів до сойму в 51. окрузі (Львів-повіт). В тій окрузі вибрано 7 послів, а саме 3 із Українського Клюбу, 3 із ББ. і 1 зі Сельробу (Вальницький).

Фризієр порізав людей.

Варшавські часописи повідомляють, що на Ковенській Литві фризієр Макранич підчас голення хотів зарізати бритвою офіцера шавлісів. Офіцер убив фризієра. Поліція викрила в сусідній кімнаті на долівці 8 мущин із намиленими лицями та кровавими ранами на горлах від бритви. Один ранений, приведений до притомности, оповів, що фризієр підрізав йому бритвою горло, опісля заволік його до сусідної кімнати між таксамо ранених.

Після арештувань у Львові.

У звязи з ост. арештуваннями польські часописи повідомляють, що поліція відібрала на вул. Сенявській у 24-літн. Мик. Ласійчука валізу з 20 кг. екразиту. Слідство нібито виявило, що крадіж авта (якого шофера Нідерґофера напасники привязали до дерева та відіхали автом) є в звязи з викритою акцією УВО. Здогадуються, що тим автом вивезено часть вибухових матеріялів на провінцію. Авто найшла поліція в Рудниках (пов. Перемишляни) без опіки. На провінцію виїхали функціонарі слідч. відділу зі Львова. Поліція пильнує львівського консуляту СРСР. і його персоналу. Про арештування, та, як твердить польська преса, про „викриття арсеналу зброї", здали звіт мін. Юзефському.

Сталін хотів убити Крупську.

Рижська „Латвіс" повідомляє, що найгостріше проти колективізації виступила ленінградська округа. Калінін намовив Крупську та Ворошилова, щоби пішли з ним до Сталіна, аби зірвав із дотеперішньою зем. політикою. Крупська сягнула до кишені за хустинкою. Сталін, видно боючись атентату, добув револьвер і звернув до Крупської. До катастрофи не допустив Ворошилов.

Великий політичний процес у Білгороді.

Вчора зачався в Білгороді великий процес проти б. голови хорватської селянської партії д-ра Володимира Мачека і 23 його товаришів, яких поділено на три групи. В першій групі є переважно студенти, молоді урядовці й торговельники, яким закидають приналежність до тайної терористичної орґанізації, якої метою було при помочі терору звалити теперішній режім і порядок у державі. В другій групі є професор і б. посол з партії Радіча Яків Єллячіч і рез. полковник Вілько Бечіґ, яким акт обвинувачення закидає фінансування терористичної орґанізації молоді і духовий провід над нею. В третій групі є головний обвинувачений б. посол Мачек, якому акт обвинувачення закидає, що він змагав до відірвання Хорватії від Югославії і до проголошення її незалежною державою. Хід процесу слідить ціла Югославія з найбільшим напруженням. Обвинувачених боронить понад 30 адвокатів.

НОВИНКИ

— **Фотограф Янушевич, вул. Вінцентого Поля ч. 1. (бічна Зеленої), Тел. 59-60.** 238 62—?

— **Відкликане свято в Стрию.** Посвячення прапору Загону Червона Калина в Стрию, назначене на неділю 27. ц. м., відкликується з причин від Штабу незалежних.

— **Ріжні вісти.** Подорож „Ґрафа Цепеліна" до Півд. Америки відкладена на 18. травня. — У Тегерані арештували перського міністра фінансів князя Мірза за розтрату грошей на власну приємність. — У Франції загальна недостача суддів: є там тепер вільних 600 посад; все-ж таки парлямент відкинув проект, щоби допустити на це становище жінок. — Над Іркутськом пролетіла сніговія, що спричинила великі шкоди. — На грецькому побережі згорів до половини італійський корабель „Карльо Фредеріґо" з 20 особами. — В амèрик. містечку Ельвіль (стейт Канзас) до міської ради вибрані самі жінки; бурмистр, інспектор поліції — також жінки. — У мадярській місцевости Фузесґіярмат загорілося торфовище на просторі 1 км. — В америк. містечку Цеда Рапідс померла 75-літня Уекгам, що 40 літ добровільно лежала здорова в ліжку. — Ліґа Націй рішила взяти в опіку китів, які винищувані на морях починають вимирати, а є, як відомо, дуже пожиточними.

— **Фіолетовий хрест.** У Білгороді виринула думка створити нову міжнародню філянтропійну орґанізацію „Фіолетового Хреста". Мала би це бути зорґанізована протиґазова оборона цивільного населення, що не бере участи в війні і допомога затроєним ґазами. „Фіолетовий Хрест" мав би виконувати в хемічній війні туже ролю, що дотепер виконує „Червоний Хрест", який є занадто перетяжений працею. Живемо в добі, що все передбачує; одні рахуються з війною при помочі отруйних ґазів, а другі — як перед ними втікати.

— **Подяка.** Отсим складаю щиру подяку Вп. п. д-рові Бачинському в Тернополі за всі його труди в моїх судово-карних справах протягом півторарічної тяганини за мою культурно-освітню працю в Сороці, пов. Скалат. Одночасно дякую також Вп. п. меценасові Калинові за його щиру оборону й відрадні слова в часі найбільшої скрути коло мене. **Ольга Богачевська.**

— **Справлення помилки.** В посмертній згадці про о. Івана Яворського („Діло", ч. 90) зложено при кінці помилково, що він від двох літ недужав на ноги. Має бути: від довгих літ... — При цій нагоді додамо ще, що пок. о. Іван Яворський уродився 1. липня 1858 р., а помер у 46. році священства дня 22. квітня 1930 р. (а не 23. квітня, як у нас подано).

На вечорі „Спартанки" й „Веселої Громади".

(Жмуток вражінь.)

Відбувся цей вечір дня 6. IV. в салі Українського Дівочого Інституту в Перемишлі. Жіноцтво прислало запрошення, то і ви булиб не від того, щоб поїхати. Якж, хоча падав дощ, утік з Загальних Зборів Сокола-Батька, поїхав і не пожалував.

Дорогу скорочували спомини з війни, бо приходилося бути в серпні 1914 р. під Городком і пригадалися якось слова приказу ґенерала Боревича, де він говорив: „Зі мною побіда". І дійсно III. австрійський корпус відпер ворога аж під Мшану, хоч вояки 4 дні нічого не їли.

А чим ближче Перемишля, тим ясніше пригадується та ніч на Домбю з 17. на 18. XI. 1918 р., де я вже застав цілу нашу Національну Раду з Перемишля. Перемишляки були першими льокаторами Домбя...

А в місті оглядаю історичні мости. Ми, дбайливі господарі, не хотіли їх знищити ...„А як до Відня поїдемо". — Таке бодай другої лінии мені розповідали. Навіть мілітарну конвенцію недбало уложили.

Одначе вертаймо до „Веселої Громади" і „Спартанки". Це спортові кружки ґімназисток і семинаристок тамошнього Дівочого Інституту. Вони стають змагатися, хто краще виконає точки вечора. І пригадується мені Львів, де ґімназистки поруч семинаристок не хотіли навіть до вправ вільноруч ставати...

Точно в год. 7. вечором ми в салі Інституту. Давненько він побудований, а всеж може бути й нині взірцем для інших. Розуміли Інститут і злучений з ним колись лицей не як маґазин молоді, але подбали про просторий город для неї і про руханню. Лицей колись мав першу руханню, коли то в нас уважали ще це за панські витребеньки.

Тимчасом руханковий вечір починається. Пригадаю, що початок до тих жіночих руханкових вечорів дав жіночий семинар У. П. Т. у Львові. Це в році 1910 вперше влаштували такий вечір за професора Полухи його учениці.

Програма европейська і бажав би я такої програми і такого бездоганного виконання навіть львівським руханковим товариствам, що то розбудовують програму на точки (от недавно був вечір з 17 точками!), а не на зміст.

Перед нами йде лекція модерною тепер методою Данки Бертрам. Попереджена поясненями, перерухує ціле тіло. Згідно зі звуками фортепянової музики пливуть ритмом опановані рухи то лагідними филями, то бурхливо здіймаються вверх. Перемишль уперше показав нам, що там, у маленькій Данії діється, на полі жіночої руханки. По руховичках пізнати не лишень вишколеність руху, але й зрозуміння і відчуття його. А знаю з досвіду, що цих прикмет так легко не набувається. Дає їх систематична руханка, а заразом пильна праця і витревалість, якої у нас так не люблять.

По цій точці „Спартанки" пішло „Полотно". Чимсь рідним повіяло на нас. В народніх строях, з рідною піснею на устах перенесли нас між нашу сільську дітвору, що так інтеліґентно вміє забавлятися. Не диво, що ті наші гри й забави у

збірнику Орлова „Hry a písne deti slovanskych“ займають поважне місце. „Весела Громада“ виконала низку скоків і переворотів, уживаючи до цього шведської скрині. Певністю і відвагою виконання заімпонували. Вони певно не будуть колись своїй дітворі (по девізам „Нашої Хати“ з грудня 1928 р.) забороняти бавитися жовнірами, гарматками, чи казати, що руханка українській дитині шкодить (стрічаюся часто з такими поглядами). Якщо маю признатися, то мені полобається матір Спартанка, а не матір, що виховує сина на раба.

Пішов танок „Гуцулка“, рівноважні вправи до музики, хоровід, гагілки. Точки виконані бездоганно й давали спромогу любуватися не тільки красою руху, але й певністю себе та опануванням ніжних жіночих нервів у рівноважних вправах. Просто змагалися руховички між собою, котра з них краще, відважніше виконає вправи в такт музики.

А щодо танку і гагілок, то маленька просьба. Перемишль недалеко Лемківщини. Так і бажалось мені побачити лемківський народній стрій, лемківський танець і гагілку. Сподіюся, що такі є.

Двічі виступав хор, при чому хористки достроювалися голосами між собою. Достроювалися й одягом навіть у таких дрібницях, що всі були у чорних панчішках. Гармонізувало з появою хору і те, що дирігентом хору не був мущина (обовязково в „шлюсроку“).

Закінчили вечір мраморні статуї. Вони перенесли нас у давній, грецький світ з його різьбами богинь і смертних людей.

З того руханкового пиру виходили всі вдоволені завдяки п. Ц. Паліївній, що підготовила цей вечір.

Від себе маю одно бажання:

Нехай памятають не тільки учасниці цього вечора, але й уся наша молодь, що фізичні вправи в інших народів не кінчаться у школі. Не треба дивитись на них тільки як на шкільний примус, як це дотепер робить молодь у нас. А що так дійсно є, доказом хочби недавній біг навпростець студентства у Львові, де на 1.500 студентів станулo до бігу аж 9 (словами: девять)! Горе тій нації, якої молодь не любить провірювати своїх сил і змагатися!

С. Гайдучок.

Зі спортового життя.

Недільні змагання у Львові.

В неділю 27. ц. м. відбудуться у Львові змагання за мистецтво А-кляси: в год. 11·30 на грищі Погоні Україна-Погонь I Б. (попередять в год. 9·30 змагання за мист. Б-кляси Україна II — Погонь II.); в год. 2. попол. на грищі Чорних Світезь — Чорні I Б., після чого в год. 4. попол. будуть атракційні змагання Чорних з Л. Т. С. Г. за мистецтво Ліги.

Спортова секція Т-ва „Сокіл“ у Коломиї.

Від місяця вже урухомлена секція копаного мяча Т-ва „Сокіл“ у Коломиї змірялась 20. і 21. квітня в товариських змаганнях із секцією копаного мяча 49. п. п. Змагання першого дня дали вислід: Сокіл—49 п. п. 3:3 (2:1), другого дня програв Сокіл 1:4 (0:4). Першого дня Сокіл мав більше з гри і заслужив на побіду. Всі ворота здобув Зощук II. З Сокола визначався воротар Онищук, працьовитий Маруняк і добрий стрілець Зощук II., незлий був Ротшин, Лепкий і Лесюк; оборона індивідуально добра, поповняла часто тактичні похибки. Суддював добре п. Муль. Другого дня на розмоклім грищу військові чулися значно ліпше. Всеж таки Сокіл державcя добре і аж 31 мінута приносить перші ворота. Тим злепримований Сокіл дає собі стрілити протягом 6 мінут ще 3 воріт. По перерві Сокіл мав значну перевагу, але здобув лиш 1 ворота, які стрілив Зощук II (найкращі ворота обох днів), бо оборона і воротар противника були все на місці. З Сокола визначався Маруняк, Лукавецький і брати Зощуки; дуже слабо грав Лепкий, також нижче своєї форми грав Геник і Ротшин. Склад Сокола I-го дня: Онищук, Зощук I., Лукавецький, Лесюк, Лепкий, Ткачук, Радиш, Маруняк, Зощук II., Ротшин, Григорчук. Другого дня зам. Ткачука і Григорчука грав Геник і Слободян.

С.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Субота, 26. квітня, год. 3·30 „Стах летуном“.

Субота, 26. квітня, год. 7·30 вечером „Жайворонок“.

Малий Міський Театр:

Субота, 26. квітня, год. 7·30 вечером „Пан Топаз“.

Неділя, 27. квітня, год. 7·30 вечером „Пан Топаз“.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: Співець Парижа (Моріс Шевальє) і опера „Ловці жемчугів“.
КАСІНО: Коли жінка забудеться.
КОЛЬОСЕИ: Темпо, темпо!
ЛЕВ: Душі в неволі (Бол. Пруса).
ОАЗА: Князь студент.
МАРУСЕНЬКА: Весільний марш (звукова фільма).
ПАЛЯС: Звукова фільма: Спокуси Европи (Ліліяна Гарвей, Іго Сим).
ПАН: Краса життя (Жеромського).
ПАСАЖ: Шакаль-примара. Тиждень Метро-Голдвин-Маєр. Амер. комедія.
ПРОМІНЬ: Любов у природі. Невідомий батько.
СТИЛЕВЕ: Шалена графиня. Фред Томпсон.
ФАТАМОРГАНА: Магдалина.
ХИМЕРА: Грішниця з Монпарнасу.
УТІХА: Щораз скорше (Гарольд Льойд).

Програма радіо.

Субота 26. IV. 1930.

ЛЬВІВ 11·58 Сигнал часу і гайнал, 12·05 Концерт грамофонових плит, 17·45 Авдиція для дітей „Великодне вечко“, 18·45 Всячина, комунікати, музика грамоф. плит, 19·25 „Огляд закорд. політики мин. тижня“. 19·58 Сигнал часу, гайнал, 20·00 „Чародійне Око“ (фейл.), 20·15 Трансмісія концерту з Варшави (форт. реціталь) Принагі та пожиточні відомости, 22·00 „Тріюмф польської сцени у Відні“ (фейл.). Комунікати, 23·00 Трансмісія легкої муз. з „Багателі“ у Львові.

Неділя, 27. IV. 1930.

Варшава (1411, 7). 12·10 Музичний поранок. **Краків** (1312, 8). 20·15 Вечірний концерт. **Познань** (334, 8). 18·45 Попол. концерт. **Катовиці** (408, 7). 15·45 Концерт. **Вильно** (385) 16·45 Про інтелігенцію дітей, 23·00 Танкова музика. **Гельсингфорс** (221) 11·00 Квінтет, 19·30 Авдиція Гельмі Люіконен. **Ляйпціг** (259). 17·10 Цитровий концерт 20·00 Весела війна (оп. Штравса). **Братислава** (279) 20·00 Легка музика. **Брно** (341, 7). 21·00 Орх. концерт. **Льондон** (356, 3). 16·00 Церк. кантата, 17·15 Концерт, 18·30 Муринські пісні. **Штутгарт** (360). 19·30 Легка музика. **Гамбург** (372). 18·30 Риш. Віск: Шлягери співних фільмів, 21·30 Гарна Галатея. **Франкфурт** (390). 13·00 Концерт муж. хору, 20·00 Концерт радиорк. **Берлін** (418). 20·00 Поп. концерт. **Стокгольм** (436). 15·00 Легка музика, 19·15 Бетовенові Сонати. 20·00 Конц. хору. **Рим** (441) 13·30 Радіоквінтет, 16·30 Реквієм Вердія, 21·02 Ля Кабрера (оп.), Джанні Шікі (оп. Пучіні). **Прага** (487) 11·00 Поранок композицій Каліна, 17·30 Концерт. **Мілано** (501) 16·00 Комедія. **Брюссель** (509) 20·15 Концерт. **Відень** (516,3) 15·00 Мадярська музика. **Будапешт** (550) 20·45 Циганська музика. **Москва** (825) 20·00 Мистецький вечір, 21·00 Концерт. **Ковно** (1935) 16·50 Легка музика, 19·30 Концерт. **Ленінград** (1000) 10·00 Поранна музика, 14·00 Грам. плити, 19·00 Концерт із радіотеатру. **Харків** (1304) 9·00 Рання музика, 20·00 Концерт меншостей, 22·10 Грам. плити. **Париж** (1725) 13·30 Концерт рел. музики, 21·00 Радіоконцерт, 23·00 Музика з Гросвенор Гавзу.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Український Театр під управою Ів. Когутяка. 1930 1—?

Самбір:
Неділя 27. IV. „Король Життя“.
Понеділок 28. IV. „Гаркуша“.
Вівторок 29. IV. „Пташник з Тиролю“.
Середа 30. IV. „Пан Твардовський“.
Четвер 1. V. „Безробітні“.

Борислав:
Пятниця 2. V. „Король Життя“.
Субота 3. V. „За Німан“.
Неділя 4. V. „Те чого не бувало“.
Понеділок 5. V. „Пташник з Тиролю“.

Т-во Учительська Громада в Дрогобичі улаштовує від 15 травня підготовчий курс до I. кл. клясичної і IV. кл. гуманістичної гімназії. Наука безплатна, зголошення в будинку гімн. при вул. Сніжній. 1940 2-3

†

ПОМИНАЛЬНЕ БОГОСЛУЖЕННЯ
за упокій душі бл. п.
ЯРОСЛАВА СЕНЬКОВА
управителя школи в Говарчові на Польщі, помершого по короткій а тяжкій недузі дня 24. січня 1930 року в Закопанім, відбудеться в середу дня 30. квітня ц. р. в церкві св. Юра в год. 8·30 рано.

Покійний довший час брав живу участь у творенню українського „Незалежного Театру“ в роках 1920 до 1922 під псевдо „Ясень-Славенко“ та був знаний широким кругам громадянства. Полишена жінка з дітьми просить о участь кревних та знакомих. 1951 1—1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

МАЄТОК коло Ходорова парцелює добрі грунта, гостинець до близького повітового міста. Зголошення під „Фільварок“ до Адміністрації. 1841 3-8

ВСІЛЯКІ годинникарсько-ювілерські роботи виконує найстаранніше Домбровскі-Розважевскі Львів (Готель Жоржа) вул. Академічна ч. 2. 1856 15

КОСІВ: Пенсіонат „Victoria“ (біля заведення Др. Тарнавського) поручає від 1-го травня сонішні покої враз з удержанням. В найкращій околиці Косова із великим садом. 1894 3—3

ПОЗІРІ ПІДКАРПАТСЬКІ ПЕНСІОНАТИ! Ліжка, дедінні, кухонне начиння — найліпший товар, Рентшнер, вул. Легіонів ч. 37. 1720 а) 11—12

ВЕЛИКИЙ ВИБІР вкладок до взуття, рівнож вкладок ортопедичних. Адольф Гольдберґ, Сикстуська 10. 1934 2-?

ГОДИННИК ВАШ буде найліпше направлений у найбільшій годинникарській робітні Івана Зельтенрайха Львів, пл. Марійська ч. 5 — З провінції просимо репарації присилати почтою. — Старомодні жіночі годинники переробляємо на ручні. 1857 58—?

ТРЕВАЛІ лазничкові, фотелеві, колискові, насідові ванни і балії поручає Войтіх Заяць, Львів, Осолінських ч. 14. 1919 5—10

РІЛЬНІ ГОСПОДАРСТВА, земельні частки, міські реальности у великому виборі поручає Бюро Посередництва Дрогобич, вул. Пілсудського 2. 1939 2—3

КОРОНКИ до біля, модні та церковні, найдешевше „Wenecja“ Боїмів 19. 1945 2—10

ФІЛІЯ ТОВАРИСТВА „ПРОСВІТИ“ в Любачеві прийме відповідну особу до ведення справ Філії. Винагорода після умови. Посада до обняття сейчас. Зголошення найдальше до 1. травня 1930 на руки голови, адвоката д-ра Івана Станька в Любачеві. 1946 2-3

СПІЛКА МОЛОЧАРСЬКА в Бутинах почта Мости Великі, — річна достава молока 1,200.000 літрів — пошукує управителя Молочарні, з укінченою молочарською школою, з кількалітною молочарською практикою, доброго техніка. Зголошення приймає Управа Спілки Молочарської в Бутинах. 1952 1-1

Д-р ПРАВ з 3 і пів літною адвокатською практикою глядає місця від 15. V. зглядно 1. VI. ц. р. Зголошення під „Д-р прав“ в Адміністрації „Діла“. 1948 1—3

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціаліст недуг легенів, серця і жолудка
Д-р Фелікс Ган
Львів, Листопада 30.
1206 Пересвітлення Рентгеном.

Спеціяліст венеричних, шкірних недуг і косметики
Др. І. Мунд б. сек. шп. від. у Львів. орд. від 8—10 і 2—6, в неділі від 9—1 Львів, Асника 1, ріг Пілсудського (Панської). Телеф. 48-01. — 595 Лічення жиляків. 31—?

ГАРНІ ШЛЮБНІ ВИПРАВИ
КОВДРИ чистововняні
МАТЕРАЦИ з волосіння
ПОДУШКИ — сільське піря 1672
Простирала, пошевки, ліжка
поручає казково дешево
відомий **Маґазин постелі**
В. ІЖИЦЬКОГО
Львів, вул. Коперника ч. 3.

Д-Р ЕВГЕН ДУРДЕЛЛО
бувш. лікар заграничних клінік, спеціяліст скірних, венеричних і сексуальних недуг
та лікарської косметики
ординує від 8—10½, 14—18.
в неділі і свята від 10—11.
Гірське сонце. Вапофор. Діятермія. Кріотерапія. Сепаратові почекальні.
ЛЬВІВ, вул. Потоцького ч. 11. І. п.
826 Телефон 65—87.

В ціли продажі вугля і коксу
всіх родів, іменем поважної фірми, пошукується енергічного і здібного заступника. Оферти в польській мові з інформаціями про свої спроможности продажі, треба слати під шифру „W. K. 482“ do Tow. Rekl. Międzynar. Sp. z o. o. j. r. Rudolf Mosse, Katowice Mickiewicza 1888 1. 4. 3—3

Ширіть наш часопис!

ВИКОНУЄ ВСІЛЯКІ ЗАЛІЗНІ РОБОТИ ЯК КОНСТРУКЦІЙНІ. — СПЕЦІЯЛЬНИЙ ВІДДІЛ ВИРОБУ СКЛЕПОВИХ ЗАЛЮЗІЙ ЗІ СТАЛЕВОЇ БЛЯХИ.
1751 8-16
ЛЬВІВ, ВУЛ. ШПИТАЛЬНА 38. Тел. 57-10.

Присилайте передплату!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“.

З друкарні Видавничої Спілки „Діло“. Львів, Ринок ч. 10.